

lišče za vso republiko, ki pa ima po logiki zvezne ustave v zvezni skupščini še vedno tri glasove (od osmih). Lahko torej pride do primerov, ko bo v skladu z republiško ustavo pokrajinama ali eni od njiju vsiljeno stališče, ki ga bo potem morala zagovarjati tudi na zvezni ravni, čeprav bo, denimo, šlo za izrazito »ožje-srbski« interes. Vsiljuje se torej misel, da je morda s temi spremembami do neke mere prevarana celo federacija oziroma, so žrtve teh sprememb lahko tudi druge republike, ki so jih doslej prepričevali, da se jih zaplet z ustavo republike Srbije navsezadnje ne tiče. Še bolj pa kaže, da je bila dobesedno izigrana večina prebivalstva na Kosovu. Usodna tretja točka amandmaja 47 k Ustavi SR Srbije, s sprejemom katere se je 23. marca Skupščina AP Kosovo odpovedala načelu, da se ustava oziroma spremembe republiške ustave lahko sprejmejo samo s soglasjem pokrajin, namreč še ni bila vključena v osnutek amandmajev, predlog amandmajev pa je, kot vemo, bil v javni razpravi le nekaj več kot dva tedna, in to v razmerah »izrednega stanja«, ko so o tem predlogu lahko razpravljali samo politični forumi, ki so bili že pred tem očiščeni vseh »motečih elementov«. Kljub vsem zagotovilom predsedstva SFRJ, da so bili motivi povsem drugačni, se je praktično izkazalo, da so bili izredni ukrepi v največji meri uvedeni ravno zato, da je Srbija lahko izsilila sprejem amandmajev, vključno s pravkar opisano manipulacijo v zvezi s 3. čl. amandmaja 47. Kot državljani SFRJ, ki vendarle še goji nekaj minimalnih iluzij v zvezi s to državo, ne morem razumeti, da jugoslovanska politična javnost ob tem surovem kršenju političnih pravic, če že ne pravic pa vsaj osnovnih pravil demokracije, molči, kot da se ni nič posebnega zgodilo. In če vse to, kar ugotavljamo, vsaj do neke mere drži, moramo dodati še to, da je raven politične etike dosegla v tej državi doslej najnižjo možno točko. Dejstvo, da državljani praktično niso bili obveščeni o spremembi, ki usodno prizadeva njihovo politično prihodnost, ali da vsaj niso imeli nikakršne praktične možnosti, da o njej artikulirajo kakršnokoli stališče; dejstvo, da je predsedstvo države uvedlo izredne ukrepe in potem dovolilo, da republiške oblasti izkoristijo nastale razmere za uveljavitev svojih zahtev na opisani način, da je ta oblast dejansko pripravljena storiti vse za doseg svojih ciljev, in da je ne ustavijo niti človeške žrtve. Po tem, kar se je marca dogajalo na Kosovu, je vsekakor treba ugotoviti, da ta oblast nima več nikakršnega moralnega alibija za to, da kritizira katerikoli drugi režim v svetu, naj bo vojaški, rasističen ali kakršenkoli že.

SPREHOD PO JUGOSLOVANSKIH IN TUJIH REVIJAH

V osmi številki praškega časopisa *Literární měsíčník* je v uvodu objavljen sklop prispevkov ob sedemdesetletnici češko-slovaške republike z naslovom *Domovina našega življenja*. V njem Milan Blahynka piše o češki književnosti v prvi republici. Josef Hotmar piše v prispevku z naslovom *Postanek na poti k samostojnosti* o zametkih oblikovanja češkoslova-

ške države, gledanih s stališča dogajanj in priprav v Franciji in Švici v zadnjem letu prve svetovne vojne. *Stranka, revolucija in dandanašnji* je naslov prispevka, v katerem Jaroslav Matějka opisuje prehojen pot češkoslovaške komunistične partije. Jiří Kotalík piše o češki umetnosti v dvajsetih letih in njeni povezanosti z razvojem. Václav Holzknecht piše o češki glasbi ob njeni sedemdesetletnici. V nadaljevanju objavlja Věra Adlová novelo z naslovom *Safari style*. Helena Po-

láková pa je napisala esej z naslovom *Vplivna četverica slovenske poezije*. V njem označuje ustvarjalnost Cirila Zlobca, Toneta Pavčka, Janeza Menarta in Kajetana Koviča ter med drugim piše: »Kdo je leta 1953, ko je v Ljubljani izšla knjižica, imenovana *Pesmi štirih*, mogel z gotovostjo predvideti nadaljnji razvoj mlade četverice. Kdo je takrat slutil, da bo sleherni izmed debitantov postal izrazita osebnost slovenske poezije in kulturnega življenja? ... Vsak iz začetne četverice je danes na vrhuncu ustvarjalnega razvoja in priznana osebnost slovenskega književnega dogajanja. Njihova poezija je bila pri nas predstavljena samo v delih, nekoliko zgledov pa sta prinesla cvetnik *Nove zvezde nad Triglavom* (1983) in časopis Světová literatura,« piše med drugim Helena Poláková v praškem Literarnem mesečniku.

*

V dvojni številki (9–10) skopske Sovremenosti piše Manol Pandevski o makedonskem osvobodilnem gibanju med letom 1903 in 1918, pri čemer obravnava razvojne faze, notranje spopade, politične skupine in pojavne oblike vstaje. V rubriki Književni svetovi predstavlja Meto Jovanovski Marka Kravosa, ki je skupaj s pesnikom prevedel tudi nekaj njegove poezije. V krajšem eseju je Meto Jovanovski med drugim zapisal: »Poezija Marka Kravosa je sporočevalna in se jo bere na isti način, ki se nadaljuje s slehernimi pesmijo, pa tudi ki izziva k vračanju k prebranim pesmim. To ni zato, ker bi bile »lahkotne«. Nasprotno, Marko Kravos je predvsem pesnik izrazite pristnosti, katere lastnosti so v spektru slovenske poezije po svoje značilne. Kravos se v svojem pesniškem izražanju upira z logiko vsakdanjega ter pri tem razgrajuje jezik zato, da bi vzpostavil lasten pesniški jezik. Tako tke podbesedilo izpovedovanja, ali pa v pesmi gradi smisel, ki ga dojemamo kot sporočilo in ki se uleže ter traja v nas. Vsakdanjost razkriva s svojo ironičnostjo, tako da ta postaja še eno

pesnikovo sredstvo v razslojevanju poti k pesniški resnici,« piše med drugim Meto Jovanovski. Tome Arsovski piše o Aleksiju Pregarcu, poeziji, mitu in resničnosti. Prevedel je tudi nekaj Pregarčevih pesmi ter prispeval o njem krajši esej, v katerem med drugim piše: »Pregarc je tudi sam skusil grenko skorjo kruha pod surovim »spovednikom« tovarniškega predelavca, toda njegove pesmi niso podlegle vplivu proslavljenih delavskih pesnikov, kot so Sandor Petöfi, Majakovski, Vapcarov in Smirnenski, Abršević in drugi. Njegov *raison d'être* mu je pripomogel, da je našel lastno pot in glas ter se opiral predvsem na lasten intelektualen občutek in poslušal za ustvarjalno vgrajevanje v sodobne tokove evropske in jugoslovanske poetike zadnjih desetletij našega vznemirljivega in protislovnega dvajsetega stoletja,« je zapisal med drugim Tome Arsovski v *Sovremenosti*.

*

V četrti številki beograjske Književnosti je Josip Osti prevedel Venu Tauferju nekaj njegove poezije. Janko Kos nadaljuje s svojimi razpravami o postmodernizmu; v tokratnem prispevku, ki mu ga je prevedla Miljenka Vitezović, se ukvarja s koncem modernizma. Ivan Aralica je napisal novelo z naslovom *Hudič in njegov slikar*.

*

V dvojni številki (3–4) sarajevskega Izraza je objavljen esej Nika Grafenauerja z naslovom *Negativni total Srečka Kosovela*; v eseju, ki ga je prevedel Josip Osti, navezuje izvor te pesmi na Kosovlovo razumevanje motiva Lepe Vide. O povestih Rista Trifkovića piše Branko Stojanović, Risto Trifković pa piše o stalnicah in nespoznavnostih Jekničeve poezije ali vabilu h globljemu prebiranju, kakor je naslovil svojo oceno pesniške zbirke z naslovom *Stud*, ki jo je objavil Dragoljub Jeknić.

*

V dvojni številki (5–6) puljskega časopisa Istra objavlja Matjaž Potrč esej z naslovom *Naturalizirana estetska teorija*. Matjaž Potrč v svojem prispevku, ki ga je prevedel Goran Filipi, utemeljuje, da estetsko teorijo določa obstoj dveh estetik. Časopis poroča tudi o odprtju razstav v kulturnem centru Glasbene zveze Glasbene mladine Grožnjan, ki se ga je udeležil tudi Ciril Zlobec. Sicer pa je v Istri natisnjenih več prispevkov na temo Pisava in podoba, ki so bili predstavljeni na posvetovanju v okviru dvajsetletnice Čakavskega sabora.

*

V dvojni številki zagrebške Republike (11–12) se oglašja Aleš Debeljak s predavanjem za vstop v ameriško metafikcijo *Književnost in vseučiliški slog*. Esaj je prevedel Boris Gregorić. V svoji običajni glasbeni kroniki poroča Nedjeljko Fabio med drugim tudi o splitski postavitvi opere Sergeja Prokofjeva *Zaljubljen v tri oranže* in to tudi vzporeja s spoznanji, ki jih je zagrebškemu občinstvu v februarju leta 1928 ponudilo gostovanje ljubljanske Opere, ko je izvedla to delo. Sicer pa Nedjeljko Fabio objavlja še poglavje z naslovom *Srečno novo leto 1920!* iz svojega romana *Berenikini lasje*.

*

V 2. številki novosadskega Letopisa Matice srpske se oglašja Dane Zajc s pesnitvijo, ki mu jo je prevedel Špiro Matijević. Novelo z naslovom *Veliki stric* je prispeval Milenko Fundurulja. V oceni z naslovom *Vrni tev Poljanskega* piše Živan Živković o pesmih slikarja in književnika Branka V. Poljanskega, ki so v uredništvu in s spremno besedo Aleksandra Petrova v Gornjem Milanovcu izšle z naslovi *Panika pod soncem*, *Pokonci* in *Rdeči petelin*.

*

V tretji številki novosadskega Letopisa

Matice srpske objavlja Vasilije Radikić novelo z naslovom *Pojav letečega krožnika nad Olovcem na Majevidi*. Vesna Bjelogrić Galsworthy je svoj prispevek, v katerem komentira nekaj knjig o feminističnem gibanju in razumevanju sveta, naslovila *Feminizem in psihoanaliza: o rebru, ki se je uprla*. V ta sklop sestavkov sodi tudi razprava Radomana Kordića *Prevrat in kodifikacija uživanja*, ki tudi s psihoanalitičnega vidika primerja dela Markiza de Sada *Filozofija v budoarju*, *Justine ali nezgode kreposti* in *120 dni Sodome*.

*

V 7. številki skopskih Razgledov piše Ivan Ivanovski o dramskih delih Rista Krleta, uprizorjenih v poklicnih makedonskih gledališčih. Prispevek je napisan ob petdesetletnici praižvedbe Krletovega dela *Denar ubija*. Sveta Lukić piše o Miloradu Paviću, srbski kulturi in svetu. Zlatko Teodosievski piše o fantastiki in znanstveni fantastiki v slikarstvu. V rubriki o teoriji prevajanja piše Lidija Arsova Nikolić o lingvistični koncepciji te teorije, pri čemer se posebej ustavlja ob enakovrednosti prevoda in oblikovni ustreznosti.

*

Prva številka stuttgartskega glasila *Zeitschrift für Kulturaustausch* je posvečena sodobni književnosti nemškega izraza, ki nastaja v Združenih državah Amerike. S skupnim naslovom *Torej je moja domovina to, kar pišem* objavlja prispevke več nemško pišočin ameriških književnikov. O prispevku priseljenih avstrijskih pisateljev ameriški literaturi piše Mimi Grossberg, Peter Beicken pa objavlja krajšo pripoved z naslovom *Jezus v Ameriki*. S krajšo pripovedjo *Angel v toyoti* se med drugimi oglašja tudi Ilse Pracht Fitzell.

A. A.